

สัทธรรมปุณฑริกสูตร

ทศรรมปุณทริกสูตร

1481

ឆ្នាំទី២ គោត្តមរាជ

กรมส่งเสริมการค้า

৳৳৳ ০০০,০০

Wiederholung

សំណុំ ១២១ រោងចក្រ កំប៉ុស្ត

เพลงสืบทอดมรดก

[illegible]

ਅੰਕ-੧੨੭

ឯកសារ ថ្ងៃទី១២

ចេញវិក័ត្យសម្រាប់

NRU on

PAGE

ឥតវាច់ យោងគតិកម្មសម្តែង ធម្មិកនិរុទ្ធមាត

ចេញវិចារណាចំណុច

(ฉบับแก้ไขครั้งที่ ๑) วันที่ ๑๕/๑๒/๖๕

000000 PENDING CHANGES

๐๖-๐๖/๖-๒๕๔๑ ๖๖๖๖๖๖

สยามอินเตอร์ไบต์

๑๑๓ ถ.เฟื่องนคร เขตพระนคร กรุงเทพฯ

สังกรรมปฐกฤษฏ

ศาสตราจารย์ โยชิโร ทามูระ เขียน

ฉัตรสมालย์ กบิลสิงห์ ชัญเสน แปล

ISBN

974-260-104-6

พิมพ์ครั้งแรก

กรกฎาคม ๒๕๓๘

จำนวนพิมพ์

๒,๐๐๐ เล่ม

ดำเนินการผลิตโดย

บริษัท ส่องสยาม จำกัด

โทรศัพท์ ๒๒๕-๙๕๓๓-๕

โทรสาร ๒๒๒-๕๑๘๘

แบบปกโดย

ทองทิพย์ สุทธกรณ์

ราคา

๓๐ บาท

จัดจำหน่ายโดย

สายส่งสีกษิต บริษัทเคล็ดไทย จำกัด

๑๑๗ ถ.เฟื่องนคร (ตรงข้ามวัดราชบพิธ)

เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๒๒๕-๙๕๓๖-๔๐

สัทธรรมปุณฑริกสูตร

จากหนังสือ

Art of the Lotus Sutra

(Kosei Publishing Co. Japan, 1987)

โดย

ศาสตราจารย์ โยชิโร ทามูระ

แปลเป็นไทย

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ชัญเสน

ศูนย์ไทย-ธิเบตศึกษา

คำปรารภผู้แปล

หลังจากที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้จัดพิมพ์ **สังฆกรรมปุณทริกสูตร** ฉบับแปลภาษาไทยฉบับแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ มาแล้วนั้น มีผู้แสดงความชื่นชมและแสดงมุทิตาจิตมาหลายคน แต่อาจารย์ที่สนิทสนมกันบางท่านสารภาพว่า พยายามอ่านเท่าไร ไม่จบสักที และมีรายละเอียดมากที่แตกต่างไปจากฝ่ายเถรวาท ทำให้เข้าใจยาก อยากจะให้ทำเรื่องย่อเพื่อให้อ่าน **สังฆกรรมปุณทริกสูตร** ได้ง่ายขึ้น เวลาว่างมานานถึง ๑๒ ปี เมื่อปีที่ผ่านมา (๒๕๓๗) ข้าพเจ้าบังเอิญได้รับเชิญไปร่วมประชุมในกลุ่มชาวพุทธ-คริสต์ โดยมีแกนกลางของการสนทนาเป็นเรื่อง **สังฆกรรมปุณทริกสูตร** ในตอนท้ายของการประชุม เจ้าภาพได้มอบหนังสือศิลปะที่เกี่ยวข้องกับ **สังฆกรรมปุณทริกสูตร** ให้เล่มหนึ่งที่ เป็นประโยชน์มาก บทความนำของหนังสือเล่มนั้นเขียนโดย ศาสตราจารย์ทามูระ กล่าวถึงความเป็นมาและสาระของ **สังฆกรรม-ปุณทริกสูตร** โดยย่อ น่าจะตอบสนองความต้องการของคนไทยที่ อยากทราบเรื่องเกี่ยวกับพระสูตรเล่มนี้ แต่ไม่มีเวลาหรือความอดทนที่จะอ่านพระสูตรได้จบ

สำหรับกลุ่มชาวพุทธที่เราไปเยี่ยม นั้น จะมีพระสูตรเล่มเล็กๆ

ถือติดมือมาทำพิธีที่โบสถ์กันทุกคน พระสูตรเล่มเล็กๆ นี้คือ
ข้อความย่อจากบทที่ ๒ และบทที่ ๑๖ จาก**สังฆกรรมปุณทริกสูตร**
นั่นเอง ซึ่งมีประเด็นหลักคือ เอกยานนั้นสำคัญที่สุด ไม่ว่าจะอยู่ใน
สาวกยาน หรือปัจเจกพุทธยาน ก็สามารถบรรลุเป็นพระพุทธเจ้า
อยู่ในเอกยานได้ และในบทที่ ๑๖ กล่าวถึงความเป็นนิรันดร์ของ
พระพุทธเจ้า นั่นก็คือพระศาकยะมุณีพุทธที่ได้ประสูติ ตรัสรู้
ปรินิพพาน ในประเทศอินเดีย ทรงมีพระชนม์ชีพ ๘๐ พรรชนั้น ทรง
ปรากฏเพื่อให้มนุษย์มีความรู้สึกใกล้ชิดเพื่อจะได้เพียรพยายาม
เพื่อความหลุดพ้น แท้จริงแล้วท่านทรงเป็นนิรันดร์ **สังฆกรรม-**
ปุณทริกสูตร เน้นในเรื่องการปฏิบัติตามแนวของพระโพธิสัตว์ ซึ่ง
เป็นแนวทางที่ชาวพุทธพึงน้อมนำมาเป็นแนวทางในการดำเนิน
ชีวิต

เนื้อหาสาระที่สำคัญพอสรุปได้มีเพียงนี้

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ัญญเสน

คณะศิลปศาสตร์ มธ.

๑๘ มกราคม ๒๕๓๘

ลัทธิธรรมปุณฑริกสูตรเป็นพระสูตรหลักของพระสูตรมหายาน เป็นที่เคารพนับถือของชาวพุทธไม่จำกัดนิกาย เราจะเข้าใจประเด็นนี้ได้ต้องย้อนไปศึกษาถึงรากฐานความเป็นมาของพุทธศาสนาเอง เมื่อพระศากยมุนีพุทธเจ้าทรงวางรากฐานพุทธศาสนาในประเทศอินเดียนั้น ต่อมาเมื่อเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว คำสั่งสอนของพระพุทธองค์ก็ได้รับการรวบรวมขึ้นประมาณ พ.ศ. ๒๕๐^๑ ก็มีพระสูตรอยู่หลายพระสูตร แต่ก็มี ความขัดแย้งกันว่า พระสูตรดั้งเดิมนั้น พระสูตรใดมีความสำคัญที่สุด ทำให้เกิดความแตกแยกในทางความคิดเกิดเป็นหลายนิกายขึ้น ประมาณ พ.ศ. ๔๐๐ -

๑. ทางฝ่ายเถรวาทถือว่า พระไตรปิฎกได้รับการจดบันทึกครั้งแรกที่ศรีลังกา ประมาณ พ.ศ. ๔๕๐ (ผู้แปล)

ปรากฏว่ามีนิกายต่างๆ ประมาณ ๒๐ นิกาย^๑ นิกายพุทธศาสนาที่นำไปสู่ความแตกแยกนี้เป็นฝ่ายอภิธรรม พระภิกษุเหล่านี้ทำการวิจัยค้นคว้า รจนาคัมภีร์ปกรณ์ ดีความคำสอนของพระศาकย牟尼พุทธะ กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์แขนงนั้น และเริ่มสนใจเฉพาะเรื่องของพระ แยกตัวออกจากปัญหาของสังคม ประมาณ พ.ศ. ๖๐๐ จึงมีกลุ่มชาวพุทธฆราวาสที่พยายามฟื้นฟูพระศาสนา นำไปสู่การอุบัติขึ้นของมหายาน

คณะชาวพุทธที่พยายามฟื้นฟูพระพุทธศาสนาขึ้นใหม่ เรียกพวกตนเองว่าฝ่ายมหายาน และเรียกรูปแบบพุทธศาสนาแบบเดิมว่า หีนยาน สากยาน และปัจเจกพุทธยาน สากยานเป็นผู้ที่บรรลุพระธรรมตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ในขณะที่พระปัจเจกพุทธะ เป็นผู้ตรัสรู้เข้าถึงความเป็นอนิจจังแห่งธรรมชาติ และชีวิตมนุษย์ ชาวพุทธมหายานนั้นแตกต่างไปจากยานทั้งสองที่กล่าวมานี้ คือมหายาน ถือในเอกยานของพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์ คือผู้ที่มั่นในโพธิ หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า พระโพธิสัตว์ คือผู้ที่นำความรู้แจ้งมาสู่โลก และมุ่งมั่นในการช่วยเหลือผู้อื่นให้เข้าถึงซึ่งความรู้แจ้ง นั่นก็คือ หมายถึงพวกชาวพุทธมหายานที่เพียรปฏิบัติธรรมในโลกนี้

ผู้นำของมหายานวิพากษ์พุทธศาสนารูปแบบเดิมใน ๒ ประเด็น กล่าวคือ เห็นว่าคณะสงฆ์ในสมัยนั้น หันไปสนใจเฉพาะเรื่องราวภายในวัด และเกิดความแปลกแยกไปจากโลกที่เป็นอยู่จริง อีกประเด็นหนึ่งเป็นความต่างในด้านความคิด พวกมหายานรู้สึกว่

๑. สมัยพระเจ้าอโศกมีรายชื่อ นิกายปรากฏถึง ๓๒ นิกาย แต่ที่มีหลักฐานรายละเอียดครบถ้วนมี ๑๘ นิกาย (ผู้แปล)

พวกหินยานเข้าใจความหมายของศูนฺยตา ซึ่งเป็นสังฆธรรมหลักผิดไป โดยเข้าใจว่า ศูนฺยตาคือความว่างไม่มีอะไร จึงดำเนินชีวิตไปสู่ความว่าง คือความตายของชีวิตมนุษย์ และถือว่ำนั่นเป็นนิพพาน อันเป็นอุดมคติ ชาวพุทธฝ่ายมหายานเน้นเรื่องการที่หินยานเข้าใจผิด ไปอธิบายว่า ศูนฺยตา คือ ความว่าง เป็นปฏิเสณนิยม และเน้นถึงขนาดว่า ผู้ที่มุ่งไปสู่ศูนฺยตาในลักษณะปฏิเสณนิยมเช่นนั้น พลาดไปจากเป้าของการเข้าถึงพุทธะ

ชาวพุทธมหายานจึงรวมตัวกันบริเวณสฤป ซึ่งเป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธองค์ และอยู่กับเจดีย์ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาพระสูตร แทนที่จะไปอยู่ตามวัดวาอาราม และพยายามทำความเข้าใจในความหมายที่แท้จริงของ “ศูนฺยตา” โดยการใช้ชีวิตอยู่กับความเป็นจริงของโลกให้มากที่สุด พวกเขารวบรวมความพยายาม และรจนาพระสูตรขึ้นใหม่ สานขึ้นจากความเข้าใจในพุทธธรรม และนี่คือกำเนิดพระสูตรมหายาน

ปรัชญาปารมิตาสูตฺร ซึ่งเป็นพระสูตรมหายานที่เก่าแก่ที่สุด รจนาขึ้นประมาณปี ๕๐ ก.ค.ศ. (พ.ศ. ๕๐๐) พระสูตรเล่มนี้มุ่งอธิบายความหมายที่แท้จริงของ “ศูนฺยตา” จากทัศนะของชาวพุทธฝ่ายมหายาน ยกตัวอย่างเช่น ใน **ปัญจวิงศตีสัททริกปรัชญาปารมิตาสูตฺร** สอนว่า ความว่างนั้นมิได้เข้าถึงโดยการปฏิเสธวัตถุ วัตถุเป็นศูนฺย และศูนฺยตานั้นเป็นวัตถุ หมายความว่าศูนฺยตาเป็นสภาวะที่แท้จริงของวัตถุ หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า วัตถุนั้นมีสภาพที่แท้จริงเป็นศูนฺย ดังนั้น เมื่อเราทำความเข้าใจโดยถ่องแท้ในวัตถุ เราก็จะเข้าใจในศูนฺยตา โดยย่อ ศูนฺยตาเป็นพื้นฐานของสรรพสิ่งที่มีอยู่ และเป็นสังฆธรรมพื้นฐานที่ทำให้วัตถุมีสภาพ

เป็นอยู่ อาจารย์นาคารขุน (ค.ศ. ๑๕๐-๒๕๐) นักปราชญ์ฝ่าย
มหาโยชนของอินเดียพยายามที่จะจัดระบบหลักคำสอนเรื่อง
ศูนยตา ได้รจนาไว้ใน**มาธยมิกศาสตร์** ว่า “เมื่อศูนยตามีอยู่
สรรพวัตถุมีอยู่ เมื่อศูนยตาไม่มีอยู่ สรรพวัตถุไม่มีอยู่” โดย
เน้นว่าศูนยตานี้เป็นพื้นฐานของความมีอยู่ในวัตถุ และเป็น
ลัทธิธรรมพื้นฐานที่ทำให้วัตถุมีอยู่ ต่อมาในประเทศญี่ปุ่น เริ่มพูดถึง
“ศูนยตาที่แท้คือสภาวะอันประเสริฐ”

ลัทธิธรรมปุณทริกสูตร และส่วนหนึ่งของ**อวตังสกสูตร** (ซึ่ง
เป็นส่วนที่เก่าแก่) รจนาขึ้นถัดจาก**ปรัชญาปารมิตาสูต** ทั้ง
ลัทธิธรรมปุณทริกสูตร และ**อวตังสกสูตร** ใช้สำนวนการอธิบายที่เป็น
เชิงปฏิภาคมมากกว่า**ปรัชญาปารมิตาสูต** เพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่เกิด
ความเข้าใจผิดว่าศูนยตา เป็นความว่างปราศจากสิ่งอื่นใด มีการ
อธิบายเน้นว่า ศูนยตา คือ การไม่ยึดมั่นในตัวตน ไม่มีสิ่งใดที่จะ
คงอยู่ได้ตามลำพังตนเอง แต่เรามักหมกมุ่นอยู่กับตัวตนและเกาะ
ยึดอยู่กับสิ่งต่างๆ ทั้งนี้ล้วนเป็นเหตุแห่งอวิชชา ความไม่รู้ทั้งสิ้น

ได้มีความพยายามที่จะอธิบายศูนยตาในเชิงปฏิภาคมมากขึ้น
โดยขจัดความหลงผิดออกไป รวมทั้งความยึดมั่นถือมั่นในตนเอง
และความยึดมั่นในวัตถุสิ่งของ และพยายามทำความเข้าใจกับ
ศูนยตาของตัวตนและสรรพสิ่ง ศูนยตาแห่งอัตตาหรือตัวตน คือ
การค้นหาอัตตาที่สูญหายไปเพราะมักไปยึดติดเกาะเกี่ยวอยู่กับสิ่ง
ต่างๆ ความคิดเช่นนี้พบได้ในลัทธิธรรมปุณทริกสูตร ฉบับภาษาจีน
ซึ่งแปลโดยธรรมรักษา (ค.ศ. ๓๒๑-๓๐๘?) และฉบับแปลของ
กุมารชีพ (๓๔๔-๔๑๓) ฉบับแรกอธิบาย “ศูนยตาแห่งอัตตา” ใน
ลักษณะของ “ความเป็นธรรมชาติ” และฉบับที่สองอธิบายว่า

หมายถึง “สภาพที่แท้จริงแห่งสรรพสิ่ง” ส่วน “ศูนยตาแห่งวัตถุ” นั้น ฉบับแรกอธิบายว่า หมายถึง “อิสรภาพ” หรือ “ไม่มีข้อจำกัด” ในขณะที่ฉบับที่สองของกุมารชีพ อธิบายว่า หมายถึง “ความเป็นธรรมชาติ” ความหมายของ “ศูนยตา” คือให้เข้าถึงสภาพแท้ของสรรพสิ่งทั้งปวง และปล่อยให้อยู่ในธรรมชาติ ขณะเดียวกัน ให้ทำความเข้าใจกับอัตตา หรือตัวตนที่เป็นอิสระจากการยึดติดเกาะเกี่ยวในสรรพสิ่ง โดยย่อ ศูนยตาเป็นแก่นในการทำให้สรรพสิ่งและตัวตนมีพลัง สังฆธรรมปฐกฏทริกสูตรให้คำอธิบายศูนยตาโดยนัยแห่งปฎิภาค

คำสอนในสังฆธรรมปฐกฏทริกสูตร

เชื่อกันว่าสังฆธรรมปฐกฏทริกสูตรจบสมบูรณ์ในลักษณะที่เราได้อ่านนี้ประมาณ ค.ศ. ๕๐-๑๕๐ อย่างไรก็ดีตาม บทที่ ๑๒ เรื่อง “เทวทัต” อาจเป็นบทที่มาเพิ่มเติมในสมัยของท่านอาจารย์ จื่อ-อี ปฐมอาจารย์แห่งนิกายเทียนไท ประมาณ ค.ศ. ๕๓๘-๕๔๗ พระสูตรเดิมนั้นมี ๒๗ บท ไม่มีบทที่ว่าด้วย “เทวทัต” เมื่อสังฆธรรมปฐกฏทริกสูตรมาถึงประเทศจีน มีการแปลครั้งแล้วครั้งเล่า นับรวมฉบับแปลมีถึง ๖ ฉบับ ในจำนวนนี้ ๓ ฉบับสูญหายไป ๓ ฉบับ ที่เหลืออยู่นั้นเป็นพระสูตร ๒๗ บท ที่แปลโดยท่านอาจารย์ธรรมรักษ์ ใน ค.ศ. ๒๘๖ อีกฉบับหนึ่งมี ๒๗ บท เช่นกัน แปลโดยท่านอาจารย์กุมารชีพ ใน ค.ศ. ๔๐๖ และฉบับสุดท้ายแปลโดยท่านอาจารย์ญาณคุปต์ และธรรมคุปต์ใน ค.ศ. ๖๐๑ ฉบับหลังสุดนี้เป็นการแก้ไขปรับปรุงจากฉบับของท่านอาจารย์กุมารชีพนั่นเอง

ฉบับแปลของท่านอาจารย์ธรรมรักษ์เข้าใจยาก และหลายตอน
เลอะเลือนจนจับความไม่ได้ แต่ฉบับแปลของท่านอาจารย์กุมารชีพ
ชัดเจนเป็นสำนวนภาษาที่สละสลวย ดังนั้น ฉบับนี้จึงเป็นฉบับที่
นิยมแพร่หลายสืบมาจนทุกวันนี้ ในสมัยต่อมามีการจัดระบบและ
ขยายแนวความคิดออกไปให้สมบูรณ์ขึ้น

ท่านกุมารชีพทำงานแปลในฉบับจีน โดยทำงานร่วมกับศิษย์
ของท่าน มีการแลกเปลี่ยนแนวความคิดไปพร้อมๆ กับการทำงาน
แปล ในขณะที่แปลนั้น ก็เขียนอรรถกถาอธิบายเพิ่มเติมไว้ด้วย
การจัดระบบและการจำแนกแยกแยะจะพบได้ในส่วนที่เป็น
อรรถกถา อรรถกถาที่เก่าแก่ที่สุดเป็นงานของเต๋าเซิง (ค.ศ. ๔๓๔)
สานุศิษย์ของท่านกุมารชีพ เต๋าเซิงแบ่งเนื้อหาในบทที่ ๑๔ “ชีวิตที่มี
ความสุข” และบทที่ ๑๕ “กำเนิดจากดิน” โดยแบ่งเนื้อหาพระสูตร
เป็นอาณาจักรแห่งเหตุและผล การแบ่งแบบนี้เป็นการแบ่งตาม
ประเด็นที่ถ้อยสืบทอดกันมา อาจารย์จื่อ-อี ก็ถือการแบ่งแบบเดียว
กันนี้ แต่แบ่งพระสูตรครั้งแรกเป็นอาณาจักรแห่งร่องรอย และครั้ง
หลังเป็นอาณาจักรแห่งรากฐาน และในครั้งแรกนั้น ท่านอาจารย์
เห็นว่าบทที่ ๒ เป็นศูนย์กลางของคำสอนที่อธิบายพระสูตรในฐานะ
ที่เป็นเอกยาน ในส่วนหลังมีบทที่ ๑๖ เป็นศูนย์กลาง “การเผยชีวิต
นิรันดร์ของพระตถาคตเจ้า” อธิบายถึงชีวิตอันเป็นนิรันดร์ของ
พระศากยมุณีพุทธะ แนวความคิดหลัก ๒ ประการนี้เป็นแก่น
คำสอนของลัทธิธรรมปุณฑริกสูตร วิธีการจัดระบบของท่านอาจารย์
จื่อ-อี ยังคงเป็นที่ยอมรับมาจนทุกวันนี้

ประเด็นหลัก ๒ ประเด็นนี้มีความสำคัญสมควรที่จะได้
พิจารณาในรายละเอียด ผลจากการพิจารณาธรรมชาติแท้

แห่งสภาพทั้งปวง พระศาสดายะมุนีพุทธะทรงค้นพบว่า สรรพสิ่งนั้น
อยู่ภายใต้กฎแห่งธรรมะ ในทางกลับกัน กฎหมายที่คุ้มครองดู
แลสรรพสิ่งและปรากฏการณ์ทั้งปวงอาจจะพิจารณาโดยรวมว่าเป็น
กฎ แต่กฎต่างๆ เหล่านั้นมิได้มีความเป็นอยู่แยกกันตามลำพัง
หากมีพื้นฐานร่วมกัน เป็นกฎสากล เช่น ถ้ามีกฎของจิตใจสำหรับ
จิตใจ มีกฎของร่างกายสำหรับร่างกาย มิได้หมายความว่า มี ๒
กฎแยกกัน หากแต่มีกฎเดียวร่วมกัน ดังนั้น ทำที่ที่เราคิดจึงมีผล
กระทบต่อร่างกาย และสภาพร่างกายก็จะมีผลกระทบต่อความ
รู้สึกนึกคิด ทั้งนี้มิได้จำกัดอยู่เพียงจิตกับกายเท่านั้น สรรพสิ่งทั้ง
ปวงเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียว เมื่อพูดถึงกฎที่คุ้มครองสรรพสิ่ง จึง
อธิบายได้ว่า หมายถึงกฎสากลที่เป็นพื้นฐานเชื่อมโยงกฎต่างๆ
นั่นเอง ลัทธิธรรมปุณทริกสูตร ในฐานะที่เป็นเอกยาน กล่าวย่อไว้ใน
บทที่ ๒ อธิบายถึงกฎสากลนี้ ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นสัจจะสากลแห่ง
จักรวาล สัจจะหรือความจริงนี้เป็นวิธีการอธิบายในเชิงปฏิกภาคถึง
กฎ หรือ สัจจะแห่งศูนยตา

ลัทธิธรรมปุณทริกสูตรเผยให้เห็นถึงสัจจะเอกยาน ในขณะที่
เดียวกันสอนให้ประชาชนมั่นในศรัทธาในพระลัทธิธรรมว่าเป็นหนึ่ง
เดียว เป็นเอกยาน ไม่ขัดแย้งกับกฎอื่นๆ ในทางตรงกันข้าม กฎอื่นๆ
จะกลับมีพลังขึ้น เมื่อเข้าใจในลัทธิธรรมว่าเป็นเอกยาน เมื่ออ้างถึง
กฎแห่งจิตและกาย วิธีการรักษาร่างกายที่เจ็บไข้ ก็คือการเข้าถึง
ลัทธิธรรมอันเป็นหนึ่งนี้ เมื่อบรรลุพุทธภูมิ ลัทธิธรรมปุณทริกสูตร
อธิบายว่า ด้วยศรัทธาในพระลัทธิธรรมว่าเป็นเอกยาน แม้ว่าชาว
พุทธในสาวกยานและปัจเจกพุทธยานอาจจะเข้าใจผิดว่าศูนยตาคือ
ความว่างเปล่า ถือเป็นปฏิเสณนิยม ก็จะได้บรรลุพุทธะ เช่นเดียว

กับพระโพธิสัตว์ในฝ่ายของมหายาน ตรียาน อันได้แก่ สรวกยาน
ปัจเจกพุทธยาน และโพธิสัตว์ยานนั้น ในท้ายที่สุดก็จะมี ความ
ทัดเทียมกันในการเข้าถึงพระสัทธรรมในฐานะเป็นเอกยาน อีกนัย
หนึ่ง พระสัทธรรมปุณทริกสูตรในฐานะที่เป็นเอกยานนั้นเป็น
พระสัทธรรมที่หมายรวมเอากฎแห่งจักรวาลที่โอบอุ้มทุกชีวิตและ
ทุกสิ่งเข้าไว้โดยทัดเทียมกัน

แนวความคิดนี้ได้รับการพัฒนาต่อมา เมื่อสัทธรรมปุณทริก
สูตรแสดงวิสัยทัศน์ให้เห็นถึงจักรวาลทั้งมวลภายใต้พระสัทธรรม
ในเอกยาน ท่านอาจารย์กุมารชีฟแปลแนวคิดตรงนี้ว่า “สภาพที่
จริงแท้แห่งสรรพสิ่ง” ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า หมายถึงสภาพที่แท้แห่ง
จักรวาลนั่นเอง จากแนวความคิดเรื่องสภาพที่จริงแท้แห่งจักรวาลนี้
ท่านอาจารย์จื่อ-อี จัดระบบคำสอนเป็น “สามพันโลกในขณะจิต
เดียว” ต่อมาอาจารย์นิชิเร็นชาวญี่ปุ่น (ค.ศ. ๑๒๒๒-๑๒๘๒) ได้
สร้างภาพภพทั้งสิบลงในรูปแบบของมณฑล คำสอนในเรื่อง “สาม
พันโลกในขณะจิตเดียว” นั้น อธิบายถึงโลกแห่งจิตและโลกที่เป็น
ปรากฏการณ์อยู่ภายนอกกว่ามีความเป็นอยู่ที่ขึ้นอยู่ซึ่งกันและกัน
สภาพความเป็นจริงของทั้งสองโลกอยู่ด้วยกันอย่างสอดคล้อง
บรรสานภายใต้พระสัทธรรมเป็นเอกยาน มณฑลแห่งภพทั้งสิบได้
รับการถ่ายทอดลงมาเป็นภาพเรขาคณิต แสดงให้เห็นถึงที่อยู่
ของสรรพสิ่งในภพภูมิต่างๆ ตั้งแต่จรกจนถึงพุทธภูมิ ล้วนอยู่ภาย
ใต้พระสัทธรรมและมีความเป็นหนึ่ง นักกวีมีชื่อว่า เคนจิ (ค.ศ.
๑๘๙๖-๑๙๓๓) เป็นผู้ที่มีความศรัทธาในสัทธรรมปุณทริกสูตรเป็น
อย่างยิ่ง ได้เขียนแสดงความคิดของเขาไว้ในบทนำของศิลปะ
แห่งขาวนาว่า “ก่อนอื่นขอให้พวกเราเป็นประหนึ่งผงธูลี และขอให้

เราปลิวว่อนกระจัดกระจายไปทั่วท้องฟ้า” เขาเรียกร้องให้ผู้อื่นเป็น
หนึ่งเดียวกับจักรวาลโดยอาศัยความศรัทธาในลัทธิธรรมปฏิกฤษตร

ในส่วนที่สองของพระสูตร หรือครึ่งหลังนั้น เน้นที่ชีวิตอัน
เป็นนิรันดร์ของพระศาकยะมุนีพุทธะ ดังอธิบายไว้ในบทที่ ๑๖ ที่
กล่าวถึง “การเผยชีวิต (นิรันดร์) ของพระตถาคต” โดยอธิบายว่า
แท้จริงแล้ว พระศาकยะมุนีนั้น ทรงเป็นพระพุทเจ้ามาแล้วแต่
อดีต พระศาकยะมุนีซึ่งเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์นั้น เป็น
การปรากฏด้วยร่างกาย เนื้อ ของพระศาकยะมุนีผู้มีความเป็น
นิรันดร์บนโลกนี้ อีกนัยหนึ่ง พระศาकยะมุนีนั้น โดยเนื้อหาแล้ว
เป็นอาทิพุทธะผู้เป็นนิรันดร์ ทรงอยู่ด้วยพระธรรมอันเป็นนิรันดร์
ทรงปรากฏพระกายขึ้นในประเทศอินเดีย เมื่อโปรดสรรพสัตว์แล้ว
เสด็จคืนสู่โลกอันเป็นนิรันดร์ พระศาकยะมุนี บุคคลในประวัติศาสตร์
นั้น ประสูติและปรินิพพานในอินเดียเมื่อพระชนมได้ ๘๐ พรรษา
แท้จริงมิใช่มนุษย์ธรรมดาที่มีการเกิดและตาย หากแต่เป็นปรากฏ
ของพระศาकยะมุนีผู้เป็นนิรันดร์

การที่ถือว่า พระศาकยะมุนีพุทธะเป็นพระผู้ทรงเป็นนิรันดร์
นั้น มีวิธีอธิบายได้ ๓ ประการ จากประวัติการเคารพบูชาของชาว
พุทธนั้น แสดงว่าชาวพุทธกราบไหว้พระบรมสารีริกธาตุ และระลึก
ถึงพระองค์หลังจากที่พระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว
ต่อมาพยายามแสวงหาพระพุทเจ้าพระองค์อื่นขึ้นมาแทน
พระศาकยะมุนีพุทธะ จึงเกิดพระพุทเจ้าองค์อื่นๆ ขึ้น พระลัทธิธรรม
ปฏิกฤษตรเป็นความพยายามที่จะประมวลพระพุทเจ้าต่างๆ
เหล่านั้นให้เป็นหนึ่งเดียว โดยการอธิบายว่าพระพุทเจ้าองค์ต่างๆ
นั้น เป็นการแสดงให้เห็นปรากฏของพระศาकยะมุนีพุทธะผู้ทรงเป็น

นิรันดร์ และจะรวมกันในพระพุทธรูปนิรันดร์ ประการที่สอง สภาวะคงอยู่เป็นอมตะหรือเป็นนิรันดร์นั้น จะปรากฏให้เห็นเมื่อมีพระสัทธรรม หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า พระสัทธรรมนั้นเป็นเอกยาน เป็นพระสัทธรรมที่รวมจักรวาลทั้งหลายเข้าด้วยกัน ประการที่สามสภาวะนิรันดร์นั้นสามารถจะเห็นได้ในการปฏิบัติบนโลกนี้ ปรากฏการณ์ของพระศาकยะมุณีพุทธะซึ่งเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์เป็นตัวอย่างที่ดี แท้จริงแล้ว “การเผยชีวิต (นิรันดร์) ของพระตถาคต” อธิบายว่า พระนิรันดร์พุทธะ พระศาकยะมุณินั้น แสดงพระองค์ให้ปรากฏในงานของพระโพธิสัตว์ โดยไม่รู้จบสิ้น

การอธิบายในวิธีที่สามนี้ อาจพิจารณาภายในบริบทของประวัติศาสตร์ การหล่อหลอมแนวความคิดที่ทำให้เกิดลัทธิธรรม-ปุณฑริกสูตรนี้ เมื่อได้พิจารณาสภาวะแวดล้อมในการรวบรวมพระสูตรเล่มแรกขึ้นนั้น มีวิธีการแบ่งบทที่ต่างไปจากประเพณีนิยม แม้ว่าบางส่วนอาจจะซ้อนอยู่กับการแบ่งบทตามแบบเดิมอยู่ก็ตาม เนื้อหาที่เริ่มต้นจากบทที่ ๑๐ “ธรรมอาจารย์” ไปจนถึงบทที่ ๒๒ อาจจัดเป็นโลกที่สาม อาจารย์นิชิเร็นเรียกโลกที่สามนี้ว่า เป็นโลกแห่งคำสอนของพระศาकยะมุณี คำสอนในส่วนนี้เป็นถึงความจำเป็นที่จะต้องอดทนต่อความทุกข์ยากในชีวิต และให้มุ่งปฏิบัติตามพระสัทธรรม โดยย่อ เน้นกิจกรรมของมนุษย์ในโลกนี้ (คือการปฏิบัติของพระโพธิสัตว์) พระพุทธรูปนิรันดร์ได้รับการนำเสนอใหม่ และแสดงให้เห็นว่า พระศาकยะมุณีพุทธะเองทรงกระทำกิจของพระโพธิสัตว์ตลอดมา ในส่วนที่สามนี้ เป็นส่วนที่เป็นภารกิจของพระโพธิสัตว์ ซึ่งเป็นความหมายของชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในโลกนี้

ยกตัวอย่างเช่นในบทที่ ๑๐ “ธรรมอาจารย์” สรรเสริญยกย่องผู้ที่ดำเนินงานของพระพุทธองค์ โดยสืบทอดคำสอนในพระสังฆธรรม แม้จะเป็นการถ่ายทอดเพียงประโยคเดียว ก็นับได้ว่าเป็นสาวกของพระตถาคตในการช่วยโปรดสรรพสัตว์ ในตอนท้ายของบทกล่าวถึงผู้ที่มีความศรัทธา จะได้ครองจีวรของพระตถาคต จะได้นั่งบนบัลลังก์ของพระตถาคต และสามารถเทศน์สอนพระสังฆธรรมโดยปราศจากความกลัว ที่ประทับของพระตถาคตก็ดี จีวรก็ดี บัลลังก์ก็ดี เป็นสัญลักษณ์หมายถึง ความเมตตา วิริยะ และสุญญตา หมายความว่า บุคคลพึงมีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น ไม่คิดอกุศลต่อโลก ให้ยึดมั่นในสุญญตา และเป็นอิสระจากการเกาะเกี่ยวแห่งกิเลสทั้งปวง มีกิจกรรม ๓ อย่างในการปฏิบัติของพระโพธิสัตว์ ต่อมาถือเป็นงานหลักในการเผยแผ่พระสูตร

ในบทถัดมาคือบทที่กล่าวถึงพระสถูปพิเศษ ที่ประทับของพระประภุตรัตนะตถาคต พระสถูปนี้ลอยขึ้นไปบนอากาศ พระศาकยะมุณีพุทธเสด็จจากบนพื้นพิภพขึ้นไปยังพระสถูปซึ่งสถิตอยู่กลางอากาศ ประทับร่วมพระอาสน์กับพระประภุตรัตนะตถาคตเจ้า ทันใดนั้น พระพุทธเจ้าทั้งหลายอันเกิดจากพระรัศมีของพระศากยะมุณีพุทธะ กระจายกันอยู่ในทั่วสารทิศ พวกกลับคืนสู่พระศาकยะมุณีพุทธะ โลกทั้งหลายรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียว เป็นโลกแห่งเอกพุทธะ ทั้งหมดนี้ได้รับการตีความว่าพระประภุตรัตนะตถาคตเจ้านั้นเป็นการปรากฏของพระศาकยะมุณีพุทธะแห่งอดีต และการที่พระศาकยะมุณีพุทธะประทับร่วมพระอาสน์นั้นเป็นสัญลักษณ์ หมายถึงว่าแท้จริงแล้วพระศาकยะมุณีพุทธะทรงเป็นเอกพุทธะผู้เป็นนิรันดร์ นั่นก็คือ พระศาकยะมุณีพุทธะทรงเป็น

นิรันดรพุทธะ และการที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายกลับคืนสู่พระองค์
โลกทั้งหลายรวมเข้าเป็นโลกเดียวกัน หมายความว่าพระศาकยะ
มุณีพุทธะทรงเป็นพุทธะแห่งเอกภาพ ดังนั้นในบทที่กล่าวถึง
พระสฤปพิเศษนี้ ถือเป็นบทที่นำเข้าสู่บทที่ ๑๖ “การปรากฏแห่ง
ชีวิตนิรันดรของพระตถาคตเจ้า” ทั้งสองบทต่างสอนในเรื่องการ
ปฏิบัติของพระโพธิสัตว์ในโลกที่เราอยู่ ในยุคที่พระสังฆกรรมเสื่อม
ให้พากันเทศน์สอนพระสังฆกรรมแห่งพระโพธิสัตว์ เมื่อเป็นเช่นนี้จึง
มีแนวคิดเรื่องพระสฤปพิเศษ การเข้ามารวมตัวกันของพระพุทธเจ้า
ทั้งหลายซึ่งเป็นพระรัศมีของพระนิรันดรพุทธะ และรวมโลกเข้าไว้
ด้วยกันภายใต้เอกพุทธะ นับได้ว่าเป็นทศนะที่นำไปสู่การปฏิบัติ
ของพระโพธิสัตว์

ในบทที่ ๑๓ สอนในเรื่องให้มีความมั่นคงก็เช่นกัน มุ่งเน้น
งานที่จะต้องสอนพระสังฆกรรมในโลกแห่งอกุศล ต้องมีความอดทน
และพระโพธิสัตว์ต้องเสียสละในการรับภาระหน้าที่นี้ บทนี้ลงท้าย
ด้วยการตั้งปณิธานของพระโพธิสัตว์ที่จะต้องมีความมั่นคง และ
ยอมพลีชีพของตน (เพื่อรักษาพระสังฆกรรม) บทที่ ๑๔ พูดถึงการ
เกิดขึ้นมาจากรอยแยกของพื้นดิน กล่าวถึงพระโพธิสัตว์กลุ่มหนึ่ง
มีพระโพธิสัตว์ที่มีจริยะเป็นเลิศ บริสุทธิ มั่นคง ไม่หวั่นไหว อุบัติ
ขึ้นจากรอยแยกของพื้นดิน โดยอธิบายเพิ่มเติมว่าพระโพธิสัตว์
เหล่านี้ ในอดีตเป็นพระสาวกของพระพุทธองค์รับหน้าที่มาทำงาน
เทศนาสั่งสอนโปรดสรรพสัตว์

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ตามการแบ่งบทตามประเพณี
นิยมนั้น “การปรากฏแห่งชีวิตนิรันดรของพระตถาคตเจ้า” ในบทที่
๑๖ ถือว่าเป็นการเผยทศนะเกี่ยวกับภาวะนิรันดรของพระศาकยะ

มุนีพุทธะ คำถามทั้งหลายที่ปรากฏในบทก่อนหน้านั้น ที่กล่าวถึง พระโพธิสัตว์ทั้งหลายที่อุบัติขึ้นจากรอยแยกในพื้นดินนั้นในอดีต เป็นพระสาวกของพระศาकยะมุนี เช่นนี้ไปสู่การอธิบายถึงภาวะที่เป็นนิรันดร์ของพระศาकยะมุนีพุทธะ อีกนัยหนึ่ง เกิดคำถามขึ้นว่า ทำไมพระศาकยะมุนีพุทธะจึงมีพระสาวกซึ่งเป็นลูกศิษย์ลูกหาแต่อดีตมากมาย ทั้งที่พระองค์ทรงมีพระชนม์ชีพอยู่ได้ไม่นาน “การปรากฏแห่งชีวิตนิรันดร์ของพระตถาคตเจ้า” อธิบายว่า พระศาकยะมุนีพุทธะนั้น แท้จริงแล้วเป็นพระพุทธานุเจ้ามาแต่อดีตอันประมาณกาลมิได้ ทั้งยังอธิบายต่อไปด้วยว่าพระองค์ได้ทรงปฏิบัติพระภารกิจของพระโพธิสัตว์มากมายนับไม่ถ้วน ดังนั้น “การปรากฏแห่งชีวิตนิรันดร์ของพระตถาคตเจ้า” บทนั้นจึงถือได้ว่าอยู่ในบริบทของโลกที่สาม เน้นในการปฏิบัติของพระโพธิสัตว์

บทที่ ๑๗, ๑๘ และ ๑๙ อธิบายถึงบุญกุศลอันบังเกิดแก่ผู้ที่อุทิศตนเพื่อการประกาศพระสัทธรรมเป็นเอกยาน และพระศาकยะมุนีผู้เป็นนิรันดร์พุทธะ ในบทที่ ๒๐ กล่าวถึงพระโพธิสัตว์สถาปปริกต สรรเสริญว่าพระองค์เป็นตัวอย่างของพระโพธิสัตว์ แม้ว่าในตอนแรกพระองค์จะถูกคุกคาม แต่พระองค์ทรงมีความมั่นคงไม่หวั่นไหว เชื่อในความดีของมนุษยชาติไม่ดูถูกเหยียดหยามผู้ใด ตรงข้ามกลับสวดอ้อนวอนขอให้ทุกคนได้เข้าถึงพุทธภูมิ และเคารพทุกคนที่ได้พบเห็น เรื่องราวของพระองค์แสดงถึงการยกย่องให้เกียรติแก่มนุษย์ทุกผู้ทุกนามว่าเป็นการประพฤติปฏิบัติของพระโพธิสัตว์

เมื่อได้กล่าวถึงตัวอย่างของพระโพธิสัตว์ สถาปปริกตแล้ว ในบทที่ ๒๑ กล่าวถึงทิพยอำนาจของพระตถาคตเจ้า พระพุทธานุเจ้า

ทรงมอบพระลัทธิธรรมไว้กับพระโพธิสัตว์ผู้ทรงจริยวัตรอันงดงาม และพระโพธิสัตว์ทั้งหลายที่อุบัติขึ้นจากรอยแยกของพื้นพิภพ ทรงกล่าวสรรเสริญและให้กำลังใจแก่พระโพธิสัตว์ในการ ประพฤติปฏิบัติต่อไปในภายภาคหน้า ในบทถัดมา พระพุทธองค์ ทรงมอบหมายพระลัทธิธรรมแก่พระโพธิสัตว์ทั้งหลายผู้ตั้งปณิธาน ที่จะสืบสานงานของพระพุทธองค์ ดังนั้นงานที่พระพุทธองค์ ทรงมอบหมายแก่พระโพธิสัตว์ก็ถือว่าเสร็จสิ้นลงอย่างสมบูรณ์ พระสฤปอันวิจิตรที่ปรากฏอยู่บนฟากฟ้าก็กลับคืนไปดังเดิม พระพุทธเจ้าทั้งหลายอันปรากฏขึ้นจากพระศากยะมุนีก็เสด็จกลับ คืนสู่พุทธเกษตรของแต่ละพระองค์ พระโพธิสัตว์ก็พากันกลับคืนสู่ โลกแห่งความเป็นจริง โลกที่สามก็ปิดฉากลงตรงนี้

เมื่อได้ทบทวนศึกษาถึงพัฒนาการที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ ทางความคิดที่นำมาสู่การรจนาพระสูตรนี้ แนวคิดหลักของ ลัทธิธรรมปุณทริกสูตรมี ๓ ส่วนสำคัญ นั่นคือ พระธรรม พระพุทธะ และพระโพธิสัตว์ อีกนัยหนึ่งคือ ลัทธิธรรม ชีวิต และการปฏิบัติ หรือจะอธิบายอีกแบบหนึ่งว่า หมายถึง การรวมเข้าเป็นหนึ่ง ของพระลัทธิธรรมในเอกยาน พระศากยะมุนีพุทธะผู้ทรงเป็น นิรันดรพุทธะ และจริยวัตรการประพฤติปฏิบัติในโลกแห่งความเป็น จริงของพระโพธิสัตว์ สอดคล้องกับวิธีการแบ่งเป็นโลกที่ ๑, ๒ และ ๓ ทั้งหมดนี้นับเป็นแนวคิดหลักในลัทธิธรรมปุณทริกสูตร เป็นแนว คิดที่ถือเป็นแก่นในพุทธศาสนาเถรวาท จึงมิเป็นการกล่าวเกินเลย ไปที่จะถือว่า ทรัพย์อันประเสริฐทั้งสามในพุทธศาสนาเถรวาทนั้น วางรากฐานไว้ในลัทธิธรรมปุณทริกสูตรนี้เอง ด้วยเหตุนี้ นับแต่ โบราณกาลมา ชาวพุทธฝ่ายมหายานไม่ว่าจะสังกัดนิกายย่อย

แตกต่างกันไปอย่างไรจะยึดถือสังฆกรรมปุณทริกสูตรเป็นคำสอนสูงสุด

ศรัทธาในพระสังฆกรรมปุณทริกสูตร

พระสูตรนี้เป็นที่เคารพสักการะนับแต่ประเทศอินเดียจนจรดญี่ปุ่นด้วยเหตุผลหลายประการ นอกเหนือจากที่พระสูตรเป็นที่รวมของแนวคิดหลักของมหายานแล้ว พระสูตรนี้ยังมีความคิดและคำสอนในระดับอรรถกถาที่มีรายละเอียดน่าประทับใจ ฉบับแปลของกุมารชีวกก็ใช้ภาษาสละสลวยทำให้พระสูตรนี้เป็นที่นิยมทั้งในประเทศจีนและญี่ปุ่น ในประเทศอินเดียเองก็ยอมรับพระสูตรนี้ว่าเป็นเอกยาน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของพระสูตรปรากฏว่าชาวอินเดียโดยทั่วไปแล้วมักให้ความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องความเสมอภาคแห่งจักรวาล จึงให้ความเคารพต่อพระสูตรใน **มหาปรัชญาปารมิตาสูตร** ซึ่งเป็นอรรถกถาที่อาจารย์นาการชุนรจนาอธิบายสังฆกรรมปุณทริกสูตร ได้พรรณนาไว้ว่า สังฆกรรมปุณทริกสูตรนั้นเหนือกว่า มหาปรัชญาปารมิตาสูตร ตรงที่สังฆกรรมปุณทริกสูตรสอนพระสังฆกรรมที่เปิดโอกาสให้ทั้งพระสาวกและพระปัจเจกพุทธะได้เข้าถึงพุทธะอย่างทัดเทียมกันในเอกยาน อรรถกถาที่เขียนขึ้นในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ ๔ และ ๕ เช่น อรรถกถาอธิบายมหายาน รจนาโดยอาจารย์สาลมตี และอรรถกถาของวสุพันธ์ เรื่อง สังฆกรรมปุณทริกศาสตร์ มุ่งเน้นอธิบายในประเด็นนี้ งานในสมัยต่อมาที่ให้ความสำคัญต่อสังฆกรรมปุณทริกสูตร จะอธิบายถึงยานที่เสมอภาคกัน โลกที่เสมอภาคกัน และกายที่เสมอภาคกัน มหาปริณิรวาณสูตร ซึ่งรจนาขึ้นในสมัย

คริสต์ศตวรรษที่ ๔ ถือว่าสรรพสัตว์ล้วนมีธรรมชาติแห่งพุทธะในจิตของตน และสามารถเข้าถึงความเป็นพุทธะโดยทัตเทียมกัน แต่ในมหาปริณิรวาณสูตรอ้างถึงว่าได้แนวความคิดนี้มาจากสังฆกรรม-ปุณทริกสูตร

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๕-๖ มีพระสูตรที่แปลเป็นภาษาจีนโดยกุมารชีพและคนอื่นๆ จึงมีความพยายามที่จะจัดลำดับพระสูตรทั้งหลาย โดยพิจารณาจากเนื้อหา เพื่อยืนยันถึงความเหนือกว่าของนิกายหนึ่งที่มีต่อนิกายอื่น ในขณะนั้นสังฆกรรมปุณทริกสูตรถูกจัดว่าเป็นพระสูตรที่สอนเรื่องการรวมพระสังฆกรรมเป็นหนึ่งในอาจารย์จื่อ-อี แห่งนิกายเทียนไท ยอมรับคำนิยามนี้ และจัดลำดับให้พระสังฆกรรมปุณทริกสูตรอยู่ในตำแหน่งสูงสุด และพัฒนาปรัชญาของนิกายจากพระสูตรนี้ ท่านอาจารย์จื่อ-อี มีความสนใจที่จะประมวลคำสอนและแนวคิดต่างๆ ในพุทธศาสนาเข้าไว้ในพระสูตรนี้ ซึ่งอธิบายเรื่องการรวมตัวของพระสังฆกรรม และพยายามหาทางปรองดองกับทฤษฎีและหลักคำสอนทั้งหลายของพุทธ การรวมคำสอนต่างๆ เข้าเป็นหนึ่งในนำไปสู่การก่อตั้งทัศนะแห่งการรวมโลกและชีวิตซึ่งกล่าวไว้ชัดเจนในคำสอนเรื่อง “โลกทั้งสามพันในขณะจิตเดียว” และในแนวคิดที่ว่าธรรมชาติของมนุษย์ที่เกิดมานั้นมีทั้งดีและเลว

ความเข้าใจของท่านอาจารย์จื่อ-อี ในการรวมพระสังฆกรรมแห่งพระสูตรเข้าเป็นหนึ่งใน มองจากจุดย่อยคือ “จิตเดียว” มองจากระดับรวมคือ “โลกทั้งสามพัน” ความดีความชั่ว อุดมคติและความเป็นจริง ล้วนมีความสัมพันธ์กับท่าทีโดยทั่วไปของคนจีนที่เน้นภาคปฏิบัติในโลกแห่งความเป็นจริง ในประเด็นนี้จะแตกต่างกันไป

จากอินเดียที่มีการเคารพนับถือพระสูตรนี้ โดยที่เห็นพระสูตรนี้เป็น
เอกยาน และถือจักรวาลล้วนมีความเสมอภาคทัดเทียมกัน ความ
คิดของอาจารย์จื่อ-อี ในเรื่องศูนยตา แสดงถึงความแตกต่างข้อนี้
ตรรกวิทยาของอาจารย์จื่อ-อี ในการเข้าใจเรื่องศูนยตานั้นเรียกว่า
“สามมโนทัศน์” นั่นคือศูนยตา การผันแปร และกลาง มโนทัศน์
แรก หมายถึงการเข้าถึงศูนยตาโดยการปล่อยวาง การเกาะเกี่ยว
ในโลกแห่งความเป็นจริง มโนทัศน์ที่สองกลับกันกับอันแรก นั่นคือ
ไม่ขึ้นอยู่กับสภาพที่เป็นศูนยตา แต่กลับไปสู่โลกแห่งความเป็นจริง
และอยู่ตามวิถีของโลก ในมโนทัศน์ที่สามอธิบายว่า แม้จะกลับไปสู่
โลกแห่งความเป็นจริงแล้วจะต้องไม่ลืมศูนยตา เป็นทางสายกลางที่
จะรวมเข้าไว้ทั้งศูนยตาและโลกแห่งความเป็นจริง ในมโนทัศน์ที่สอง
คืนจากศูนยตาสู่โลกแห่งความเป็นจริงนั้น สะท้อนให้เห็นวิธีคิดแบบ
จีน ซึ่งให้ความสำคัญกับโลกที่เป็นจริง มโนทัศน์ทั้งสามนี้ปรากฏใน
พระสูตรที่ว่าด้วยการกระทำของพระโพธิสัตว์ ซึ่งรจนาขึ้นใน
ประเทศจีนราวๆ คริสต์ศตวรรษที่ ๕ อาจารย์จื่อ-อีใช้แนวคิดจาก
สังฆกรรมปุณทริกสูตร มาพัฒนาให้มีรายละเอียดและจัดระบบ
ให้กับมโนทัศน์เหล่านี้

แนวความคิดของอาจารย์จื่อ-อี ในเรื่องสังฆกรรมปุณทริกสูตร
เป็นผลให้งานหลักเล่มใหญ่ๆ ๓ เล่ม ซึ่งเป็นหลักของนิกายเทียนไท
ได้แก่ **สังฆกรรมปุณทริกอรรถกถา** ค.ศ. ๕๘๗ **ความหมายอันลึกซึ้ง
ของสังฆกรรมปุณทริกสูตร** ค.ศ. ๕๙๓ และ**มหาสมาธิจิต**
ค.ศ. ๕๙๔

หลังจากสมัยของอาจารย์จื่อ-อี คัมภีร์ทั้ง ๓ เล่มนี้ กลายเป็น
คู่มือหลักสำหรับผู้ที่มีศรัทธาใน**พระสังฆกรรมปุณทริกสูตร** มีการ

ศึกษาค้นคว้ากันอย่างลึกซึ้งกว้างขวาง มีการเขียนฎีกาและอนุฎีกา
ทั้งในประเทศจีนและญี่ปุ่น โดยอาจารย์จากนิกายต่างๆ ที่จริงแล้ว
จื่อ-อี มิได้เป็นคนเดียวที่เขียนอรรถกถาอธิบายพระลัทธิธรรม-
ปฎนทริกสูตร อาจารย์อื่นอีกหลายท่านที่เขียนอรรถกถาทั้งก่อน
และหลังสมัยของอาจารย์จื่อ-อี นอกเหนือจากอรรถกถาของเต้า-
เซิง ซึ่งกล่าวถึงก่อนหน้านี้มาแล้ว ก็ยังมีอรรถกถาที่เขียนโดย
ฟาหยุน (ค.ศ. ๔๖๗-๕๒๙) ที่วัดกวางเจอ และอรรถกถาของจีซัง
(ค.ศ. ๕๔๙-๖๒๓) และ กุยจี (ค.ศ. ๖๓๒-๖๘๒)

ใน ค.ศ. ๕๓๘ มีการนำพระพุทธรูปพร้อมพระสูตรเข้ามาใน
ประเทศจีนโดยคณะพระธรรมทูตจากราชสำนักของพระเจ้า
ซงหมอง แห่งอาณาจักรบักเซของเกาหลี นับเป็นการแนะนำ
พุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก
จากนั้นก็มีการแลกเปลี่ยนกันทั้งพระภิกษุสงฆ์ที่เดินทางไปมาหา
สู่กันระหว่างญี่ปุ่นและเกาหลี รวมทั้งการนำพระสูตรต่างๆ มาเป็น
จำนวนมาก พระสูตรทั้งของเถรวาทและมหายานเข้ามาสู่
ประเทศญี่ปุ่นในสมัยนารา (ค.ศ. ๖๔๖-๗๙๔) มีการศึกษาคำสอน
ของนิกายต่างๆ รวมทั้งนิกายซานรอน ฮอสโซ โจจิตสึ กุซา ริตสึ
และเคงอน ซึ่งรวมเรียกว่า ๖ นิกายแห่งยุคนารา แต่นิกายเทียนไท
วัชรยาน สุขาวดี และเซ็นก็แพร่เข้าสู่ประเทศญี่ปุ่นในช่วงเวลาเดียว
กันนี้ และได้รับความสนใจศึกษาและปฏิบัติเช่นกัน

เจ้าชายโชโตกุ (ค.ศ. ๕๗๔-๖๒๒) ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการ
และทรงเป็นชาวญี่ปุ่นคนแรกที่ตั้งพระทัยศึกษาอรรถกถาของ
ลัทธิธรรมปฎนทริกสูตรอย่างแท้จริง ในฐานะที่ทรงเป็นผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระราชินีซุโยเกะ เจ้าชายพระองค์นี้ทรงมีความมุ่งมั่นที่

จะสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศญี่ปุ่น ทรงรับพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักของชาติ โดยที่พระองค์เองก็ทรงศึกษาด้วยความใส่พระทัย ทรงให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อลัทธิธรรมปฎิภาณ ศรีมาลาเทวีสิงหนาทสูตร **วิมลเกียรติคุณเทสสูตร** ทรงบรรยายธรรมะและทรงนิพนธ์อรรถกถาในงานเหล่านี้ อรรถกถาของเจ้าชายโชโตกุที่ทรงอธิบายพระสูตรทั้งสามเล่มนี้ รวมเรียกว่า **อรรถกถาตรีสูตร** อรรถกถาที่ทรงอธิบายพระลัทธิธรรมปฎิภาณสูตรด้วยลายพระหัตถ์ของพระองค์นั้นยังปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ แม้ชีวประวัติของเจ้าชายโชโตกุยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ แต่ทุกคนยอมรับกันว่าพระองค์เป็นชาวญี่ปุ่นคนแรกที่หันมาสนใจศึกษาพระลัทธิธรรมปฎิภาณ การดีความของพระองค์แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของญี่ปุ่น และเป็นเนื้อหาที่ดีที่จะได้ศึกษาเปรียบเทียบกับแนวคิดของญี่ปุ่นกับจีน ยกตัวอย่างเช่น แม้เจ้าชายโชโตกุจะทรงศึกษาอรรถกถาในพระลัทธิธรรมปฎิภาณ ฉบับของฟาหยุน จากวัดกวางเจอ แต่ก็ทรงดัดแปลงในการดีความของพระองค์ ปฏิเสธอรรถกถาบางส่วน และรับเอาบางส่วน โดยเลือกเอาทัศนะที่มีความใกล้เคียงกับวิธีคิดของญี่ปุ่นในการทำความเข้าใจกับความเป็นจริง (พระองค์มักจะทรงใช้คำพูดว่า “การดีความของข้าพเจ้าแตกต่างไปเล็กน้อย” หรือ “ข้าพเจ้าไม่ถือเช่นนั้นเป็นประเด็นนี้”)

แม้ว่าทั้งจีนและญี่ปุ่นจะเน้นในความเป็นจริง แต่ในประเทศจีนจะเน้นในแง่ของความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาปรัชญาชีวิต เช่น ปรัชญาของขงจื้อและระบบความคิดที่มีความสนใจในการเมือง ในประเทศญี่ปุ่น ชีวิตจะต้องมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติในฤดูทั้งสี่ เป็นเหตุให้

ชาวญี่ปุ่นมีความเคารพในความรู้สึกที่มีต่อธรรมชาติ กลายเป็น
การปรับตัวเข้าหาความเป็นจริงตามที่เป็นไปในธรรมชาติ หรืออีก
นัยหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่า การปรับตัวเข้าหาธรรมชาติกลายมาเป็น
การปรับตัวเข้าหาความเป็นจริง และพัฒนาตัวมาเป็นการทำความเข้าใจ
รับรู้ในความเป็นจริง จากจุดนี้นำไปสู่การพัฒนาทางด้าน
ศิลปะ และวรรณคดีที่พบความงามในธรรมชาติและฤดูกาลที่
เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา วางรากฐานให้แก่ศรัทธาที่เห็นความ
สำคัญของโลก อิทธิพลจากความรู้สึกนึกคิดเช่นนี้ จะเห็นได้จาก
ความเคารพและศรัทธาที่มีต่อลัทธิธรรมปุณฑริกสูตร ยกตัวอย่าง
เช่นเรื่องราวต่างๆ รวมทั้งการใช้อุปมาอุปไมย แสดงให้เห็นถึง
คุณภาพอันสูงส่งทางวรรณกรรม นิทานเปรียบเทียบ ๗ เรื่อง
อันเป็นที่รู้จักกันดีในพระสูตร เป็นที่ยกย่องอย่างสูงสำหรับชาวญี่ปุ่น
และได้ถูกนำไปผสมผสานในงานวรรณกรรมอื่นๆ รวมทั้งสะท้อน
ออกมาในศิลปะภาพวาด บุญกุศลจากศรัทธาในพระสูตรได้
กล่าวถึงไว้หลายตอน โดยเฉพาะในบทที่ ๒๓ อันเป็นเรื่องราวของ
พระโกลัสชาครุพุทธะ เป็นสิ่งที่ชาวญี่ปุ่นนำไปปฏิบัติด้วยศรัทธา
เพื่อประโยชน์อันจะเกิดในโลกนี้

ในช่วงต้นของสมัยเฮอัน (ค.ศ. ๗๙๔-๑๑๘๕) พระอาจารย์
ไซโจ (ค.ศ. ๗๖๗-๘๒๒) ได้จัดระบบคำสอนในลัทธิธรรมปุณฑริก
สูตรและก่อตั้งนิกายเทนไดขึ้นในญี่ปุ่น ความสำเร็จในงานของเขา
เทียบได้กับอาจารย์จื่อ-อึ้งในประเทศจีน อิทธิพลของอาจารย์ไซโจ
แพร่ไปในวงกว้างในญี่ปุ่น วัดของท่านบนเขาเฮอิกลายเป็นศูนย์
กลางการศึกษาพระสูตรนี้ เป็นแหล่งผลิตพระภิกษุและอาจารย์ที่มี
ชื่อเสียงในด้านลัทธิธรรมปุณฑริกสูตรอยู่หลายรูปแบบ โยเน็น

(ค.ศ. ๑๑๓๓-๑๒๑๒) ชินราน (๑๑๗๓-๑๒๖๒) โดเก็น (๑๒๐๐-๑๒๕๔) และนิชิเร็น ผู้นำของศาสนาพุทธนิกายใหม่ในสมัยคามาคุระ (๑๑๘๕-๑๒๓๖) ล้วนแต่ได้ศึกษามาจากแหล่งการศึกษาแห่งนี้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะโดเก็นและนิชิเร็นเทอดทูนลัทธิธรรมปุณทริกสูตรว่าเป็นพลังทางจิตวิญญาณสำคัญ โดเก็นเป็นผู้ก่อตั้งโซโตเซ็น อ้างถึงลัทธิธรรมปุณทริกสูตรบ่อยครั้งในงานสำคัญของเขา (โซโยเก็นโซ) เล่ากันว่า ตอนที่เขาเจ็บหนักใกล้ตาย โดเก็นเดินจงกรมอยู่ภายในห้องสวดคาถาจากพระสูตรบทที่ ๒๑ ว่าด้วย “ทิพย์อำนาจของพระตถาคตเจ้า” และได้จารึกข้อความเหล่านี้บนเสาในห้องนั้นด้วย หลังจากนั้นเขาดังชื่อห้องนี้ว่า อาศรมลัทธิธรรมปุณทริกสูตร

แม้ว่าจะเป็นที่รู้จักกันดีว่า นิชิเร็น ผู้ก่อตั้งนิกายนิชิเร็นบนรากฐานของลัทธิธรรมปุณทริกสูตร แต่เขาเป็นคนแรกที่เน้นการตีความในโลกที่สาม ซึ่งเน้นความจำเป็นที่จะต้องอดทนฟันฝ่าอุปสรรคในชีวิตและปฏิบัติตามพระลัทธิธรรม ความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่าในชีวิตของนิชิเร็น เช่น การถูกขับให้ออกไปอยู่ที่เมืองอิเซเมื่อเขาอายุ ๔๐ ปี และการถูกขับให้ออกไปอยู่ที่ซาโดเมื่ออายุได้ ๕๐ กลายเป็นจุดหักเหที่สำคัญและช่วยให้เขาเข้าใจโลกที่สามที่สอนไว้ในลัทธิธรรมปุณทริกสูตรชัดเจนขึ้น เขาเปรียบตัวของเขาเองประดุจพระโพธิสัตว์ที่ต้องอุทิศชีวิตของตัวเองที่กล่าวถึงในพระสูตร เขาเปรียบตัวเขาเองว่าเป็นเช่นเดียวกับพระโพธิสัตว์ผู้ทรงไว้ซึ่งจริยวัตรอันดีงาม และพระโพธิสัตว์ที่อุบัติขึ้นจากรอยแยกแห่งพื้นพิภพดังที่มิกกล่าวถึงในบทหนึ่งของพระสูตร ในช่วงที่นิชิเร็นถูกเนรเทศไปอยู่เมืองอิเซนั้น ยังมีงานเขียนของเขาปรากฏให้เห็น และเห็นได้ว่าเขาเริ่มอ้างถึงโลกที่สามในลัทธิธรรมปุณทริกสูตรในช่วงนั้น

ซึ่งแนวคิดนี้นำไปสู่การพัฒนาความคิดในลัทธิธรรมปุณฑริกสูตร ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะของนิกายนิชิเร็น

แนวคิดของนิชิเร็นในเรื่องพระสูตรนี้ บรรดาสาธุศิษย์ของเขา ได้สานต่อและนำไปสู่การก่อตั้งนิกายนิชิเร็น ความคิดแบบนี้เร็นมีอิทธิพลต่อประชาชนทั่วไปในสมัยมุโรมาชิ (๑๑๓๖-๑๕๖๘) ปรากฏในความจริงที่มีชนชั้นผู้นำของนักธุรกิจแห่งเมืองเกียวโตเป็นจำนวนมากหันมาเป็นสาธุศิษย์ในนิกายนิชิเร็น นักธุรกิจกลุ่มนี้สร้างวัฒนธรรมนักธุรกิจจากลัทธิธรรมปุณฑริกสูตรขึ้น สาธุศิษย์สำนักนี้หลายคนมีฐานะดีมาก ตระกูลโฮนามิมีชื่อเสียงในด้านศิลปะ ตระกูลซาเยะทำธุรกิจการค้าระดับต่างประเทศ เป็นตัวแทนของนักธุรกิจชั้นนำเหล่านี้

เมื่อวัดของนิกายนิชิเร็นในกรุงโตเกียวถูกโจมตีโดยพระภิกษุจากภูเขาสเออิ ในเดือนที่ ๗ ของปี ๑๕๓๖ บรรดานักธุรกิจเป็นผู้นำในการปกป้องวัด เรื่องราวครั้งนั้นนำไปสู่ความพ่ายแพ้ของฝ่ายนิชิเร็น ทำให้วัด ๒๑ วัดในนิกายนิชิเร็นถูกไฟเผาไหม้ไป พวกพระต้องหนีออกไปพำนักตามวัดย่อย และออกไปที่โอซากาที่มีความสัมพันธ์ติดต่อกันอยู่ ประมาณกันว่าชาวพุทธนิกายนิชิเร็นตายลงนับจำนวนหมื่น และความศรัทธาที่มีต่อนิกายนิชิเร็นในกรุงเกียวโตก็แทบจะไม่มีเหลือ อย่างไรก็ตาม เมื่อได้รับอนุญาตให้ฟื้นฟูวัดขึ้นได้ใหม่ พระในนิกายนี้ที่หลบไปอยู่ที่โอซากาก็กวักกันกลับมา พวกนักธุรกิจเป็นกำลังสำคัญในการฟื้นฟูนิกายนิชิเร็นขึ้นใหม่ ทำไมนักธุรกิจจึงมีความผูกพันเป็นพิเศษกับนิกายนิชิเร็น? อาจจะเพราะแนวคิดในเรื่องความเป็นจริง และการพัฒนาความเป็นจริงซึ่งปรากฏในคำสอนของนิชิเร็นที่อธิบายลัทธิธรรมปุณฑริกสูตร

บวกกับท่าที่อันแข็งแกร่งของพวกนักธุรกิจในการทำงานเพื่อหวังผลกำไร

ด้วยเหตุนี้ วัฒนธรรมของสังฆกรรมปุณทริกสูตรของชนชั้นนักธุรกิจ ซึ่งเจริญเติบโตขึ้นมาในสมัยมุโรมาชิ ทำให้นิกายนิชิเรนฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว และประสบความสำเร็จในด้านศิลปะและวรรณกรรมที่สืบทอดมาในสมัยโมโมยามะ (๑๕๖๘-๑๖๐๓) และสมัยเอโดะ (๑๖๐๓-๑๘๖๘) น่าสนใจว่าในสมัยเอโดะตอนปลายนั้น ศิลปินที่มีชื่อเสียงหลายคน รวมทั้งนักกวีนิพนธ์ที่มีชื่อมักเป็นชาวพุทธนิกายนิชิเรนแทบทั้งสิ้น

แม้ว่างานของพวกเขາอาจจะไม่ได้สะท้อนความศรัทธาที่พวกเขามีต่อนิกายนิชิเรนเสมอไป แต่งานที่หลงเหลืออยู่บางชิ้นเป็นผลจากความศรัทธาในนิกายนี้ ความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมศิลปะของสมัยโมโมยามะและเอโดะ กับนิกายนิชิเรนดูเหมือนจะอยู่ที่ชนชั้นนักธุรกิจซึ่งเป็นตัวเชื่อมประสานปัจจัยทั้งสอง นอกจากนี้เราเพิ่งตั้งข้อสังเกตด้วยว่า นิกายใหม่ที่เกิดขึ้นภายหลังส่วนมากแตกแขนงมาจากศรัทธาของนิชิเรนที่มีต่อสังฆกรรมปุณทริกสูตรทั้งสิ้น

การแสดงความเคารพต่อสังฆกรรมปุณทริกสูตร

ย้อนไปสู่สมัยนาราและเฮอัน มีพิธีกรรมต่างๆ ที่มรทราสแสดงต่อพระสูตร เช่นพิธีฮอกเก-ฮักโก เป็นพิธีที่จัดขึ้นติดต่อกัน ๔ วัน มีการอ่านพระสูตร ๘ บท วันละ ๒ บท ในตอนเช้าและเย็น พิธีนี้เข้าใจว่าเริ่มต้นใน ค.ศ. ๗๙๘ โดยอาจารย์กอนโซ (๗๕๘-๘๒๗) แห่งนิกายซันรอน ประจำอยู่วัดอิวาบุชิเดระ ในเมืองนารา

ต่อมาใน ค.ศ.๗๙๘ อาจารย์ไซโจริเริ่มให้มีพิธี ฮอกเก-จิกโก มีการอ่านพระสูตร ๑๐ บท คือ ๘ บทที่อ่านมาแล้ว และเพิ่มพระสูตร เริ่มต้นและลงท้าย ได้แก่ พระสูตรแห่งความหมายอันลึกล้ำ และพระสูตรโพธิสัตว์จักรวาลสมาธิคุณ นอกนั้น ก็ยังมีพิธี ฮอกเก-ซานจิกโก ใช้ช่วงเวลา ๓๐ ช่วง อ่านพระสูตรทั้ง ๒๘ บท รวมกับพระสูตร เริ่มต้นและลงท้าย พิธีนี้เริ่มต้นขึ้นประมาณกลางสมัยเฮอัน ส่วนพิธีฮอกเก-โฮอากุสะ มีการถวายความเคารพต่อพระสูตรถึง ๑๐๐ ช่วงระยะเวลา เริ่มต้นในปลายสมัยเฮอัน (๘๙๗-๑๑๘๕)

พิธีฮอกเก-เซ็มโบ เป็นพิธีสำนึกผิดและบาป ปฏิบัติตามพระสูตรที่มีศูนย์กลางอยู่ที่วิหารสมาธิของสังฆกรรมปุณทริกสูตร อาจารย์ไซโจเป็นผู้ริเริ่มการก่อสร้างวิหารนี้ขึ้น โดยอาจารย์เป็นผู้กำหนดวิธีขึ้น ผู้ที่ต้องการสำนึกผิดจะมาทำพิธีที่วิหารนี้ โดยใช้ข้อความในพระสูตรที่แนะนำไว้ว่า “ผู้ที่ต้องการสำนึกผิด ให้นั่งตัวตรง ทำสมาธิพิจารณาธรรมชาติแท้แห่งความเป็นจริง ความผิดทั้งหลายเปรียบได้กับน้ำค้าง ปัญญาเปรียบเหมือนแสงอาทิตย์ที่จะทำให้ น้ำค้างระเหยไป” พิธีตอนนี้เรียกว่าสมาธิในความจริงแท้

ในสมัยนาราช่วงต้นๆ เริ่มมีการใช้พระสูตรในการขอภัย ใน ค.ศ.๗๔๑ จักรพรรดิโชมุ (ครองราชย์ ๗๒๔-๔๙) ได้ประกาศจัดตั้ง โคคุบุบิจิ ขึ้น วัดหนึ่งสำหรับพระภิกษุ และวัดหนึ่งสำหรับภิกษุณี ในแต่ละจังหวัดจะมีวัดนี้ วัดแต่ละแห่งจะมี **สุวรรณประภาสสูตร ๑๐ เล่ม** ส่วนวัดของภิกษุณีจะมี **สังฆกรรมปุณทริกสูตร ๑๐ เล่ม** สุวรรณประภาสสูตรนั้น ใช้ในการขจัดปัดเป่าอุปสรรคและอัญเชิญโชคลาภ รวมทั้งปกป้องประเทศชาติ ปราภาวว่าการที่เลือกวัด

ภิกษุณีให้ดูแลลัทธิธรรมปฎนทริกสูตรเป็นเพราะในพระสูตรนี้ระบุว่า ผู้หญิงก็สามารถเป็นพระพุทธเจ้าได้เช่นกัน ในบทที่ ๑๒ ว่าด้วย “เทวทัต” เป็นเรื่องราวของเทวทัตซึ่งทำตัวเป็นศัตรูและเป็นอุปสรรคแก่พระพุทธเจ้า และมีเรื่องราวของธิดาพญานาควัย ๘ ขวบ ปรากฏว่าทั้งสองได้บรรลุเป็นพระพุทธเจ้า ทั้งสองเรื่องนี้มีอิทธิพลมากเพราะเป็นการแสดงว่า แม้ผู้หญิง และคนที่ทำบาปก็สามารถบรรลุเป็นพระพุทธเจ้าได้

ในสมัยนาราและเฮอัน พิธีการสำนึกผิดและการขอขมาจะไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อขจัดความทุกข์ยากและนำโชคดีมาให้ ความศรัทธาในลัทธิธรรมปฎนทริกสูตรเชื่อว่าจะได้รับการอภัย และต่อมาเป็นหนึ่งในสามพระสูตรหลักที่ใช้สวดเพื่อปกป้องประเทศชาติ ร่วมกับสุวรรณประภาสสูตร และราชาธิราชสูตร ซึ่งเชื่อกันว่าขจัดปัดเป่าภัยอันตราย นำโชคลาภมาให้และปกป้องคุ้มครองประเทศ ประเด็นสำคัญก็คือประชาชนได้รับประโยชน์จากศรัทธาที่มีต่อพระสูตรโดยการประกอบพิธีขอขมา

การคัดลอกพระลัทธิธรรมปฎนทริกสูตร ถือเป็นการทำบุญที่เป็นที่นิยมกันมาก เพราะพระสูตรนี้ เป็นในบุญกุศลจากการปฏิบัติ ๕ ประการ ของผู้เป็นธรรมอาจารย์ นั่นคือ สืบทอด และเก็บรักษาพระสูตร อ่านพระสูตร สวดพระสูตร อธิบายพระสูตร และคัดลอกพระสูตร พระสูตรฉบับแรกจัดทำขึ้นใน ค.ศ. ๗๔๘ เมื่อพระนางโคเมียว (๗๐๑-๖๐) พระมเหสีของพระเจ้าจักรพรรดิโซมุ มีรับสั่งให้ทำการคัดลอกพระสูตร ๑,๐๐๐ ฉบับ เพื่อเป็นที่ระลึกถึงพระนางเกนโซ ซึ่งสิ้นพระชนม์ลง และกลายเป็นที่มาของพิธีการคัดลอกพระสูตรเพื่อสร้างบุญกุศลสืบต่อมา

ในสมัยเฮอัน การคัดลอกพระสูตรได้พัฒนากลายเป็นศิลปะ มีการคัดลอกพระสูตรลงในกระดาษสี ประดับตกแต่งด้วยทองคำเปลว ปรากฏว่าพระสูตรที่วิจิตรพิสดารเหล่านี้ หลายเล่มเป็นสังฆกรรมปุณทริกสูตร ฉบับที่มีชื่อเสียงมากๆ ประดับประดาเป็นรูปพัดงดงามมาก พิธีกรรมที่เรียกว่าเนียวโฮเกียว ก็เป็นพิธีเนื่องมาจากการคัดลอกพระสูตรนั่นเอง เริ่มขึ้นในสมัยเฮอันเช่นกัน โดยอาจารย์เอ็นนิน (๗๙๔-๘๖๔) เป็นผู้ริเริ่มพิธีนี้ขึ้น โดยที่ผู้คัดลอกพระสูตรจะต้องทำพิธีชำระล้าง ไม่ใช่ข้าวของเครื่องใช้ที่ทำจากสัตว์เลย แม้กระทั่งกาบ (ทำจากไขสัตว์) ในการประกอบพระสูตรเข้าเป็นเล่ม ต่อมาพิธีนี้ใช้ในการคัดลอกพระสูตรโดยตรง

บ่อยครั้งก็พบว่า มีการเล่านิทานพื้นบ้านโดยใช้เนื้อหาจากพระสูตร วรรณคดีพื้นบ้านที่เป็นการพรรณนาความมักจะมีแง่คิดในทางสอนศีลธรรมจากศาสนา งานวรรณกรรมประเภทนี้ที่เก่าแก่ที่สุดในญี่ปุ่น ได้แก่ นิฮอนนอยกิ เป็นงานที่รวบรวมวรรณกรรมประเภทนี้เข้าด้วยกันโดยอาจารย์เคอิโค ในสมัยโคบิน (๘๑๐-๘๒๔) ต่อมาใน ค.ศ. ๙๘๔ มินาโมโตะโนะทาเมโนริ ก็ได้เขียน **ซัมโบเอโดโตบะ** รวบรวมเรื่องราวทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยนักเขียนนิรนาม หนังสือเหล่านี้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับผู้คนที่มิจิตศรัทธาดำเนินชีวิตตามแนวทางของพระสูตร นอกจากนั้น ก็ยังมีเรื่องราวของผู้มีจิตใจตั้งมั่นในพระสูตร ด้วยบุญกุศลจากการคัดลอกพระสูตรทำให้ชีวิตผ่านความลำบากและอุปสรรคต่างๆ มาได้อย่างไรใน ค.ศ. ๑๐๔๓ ท่านอาจารย์ชินเก็น รวบรวมชีวประวัติของบุคคลต่างๆ ๑๐๒๙ คน ที่อุทิศชีวิตเพื่องานของพระสูตรนี้

นอกจากนี้ยังเป็นที่นิยมที่จะนิพนธ์กาพย์กลอนโดยใช้เรื่อง

ราวจากพระสูตร โคลงกลอนที่เขียนเกี่ยวกับพระสูตรจะมีการตีความประกอบด้วย ได้มีการรวบรวมโคลงกลอนจากบทต่างๆ ของพระสูตรนี้ ตัวอย่างของโคลงกลอนประเภทนี้จะหาอ่านได้ใน **หอสมจิน อากาธุ** งานนิพนธ์ของเจ้าหญิงเซ็นชิ (๙๐๔-๑๐๓๕) นักกวีแห่งสมัยเฮอันยุคกลาง ทรงเป็นพระธิดาของพระเจ้าจักรพรรดิ มูราคามิ งานนี้รวบรวมบทกวีไว้ ๕๕ บท ๓ บท เขียนเกี่ยวกับ ๒๘ บทในพระสูตร รวมทั้งบทนำและบทสรุปมีงานกวี ๒๒๐ บท ที่เขียนเกี่ยวกับพระสูตรและเป็นการตีความพระสูตร เขียนในลักษณะโคลงบทละ ๔ บท รวบรวมอยู่ในหนังสือ **เรียวจินฮิโซ** เป็นงานที่จักรพรรดิ โกชิทาควา ทรงรวบรวมไว้ในตอนปลายศตวรรษที่ ๑๒ บทเพลงที่ได้รับความนิยมทั่วไป มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อและความแพร่หลายของพระสูตรในสมัยนั้น

งานวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงของมูราชาคิ ชิคิบุ ก็มีการกล่าวอ้างถึงพระสูตรเช่นกัน นอกจากพิธีกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับพระสูตรแล้ว ก็ยังมีพิธีทางศาสนาต่างๆ ที่มีบทสวดสืบทอดเนื่องจากพระสูตรนี้ นอกจากนั้น ก็ยังมีการอธิบายถึงพระสูตรในเชิงปรัชญาซึ่งมักจะสะท้อนหลักคำสอนของนิกายเห็นได้ โดยความเป็นจริงแล้ว เรื่องราวของเก็นจิ ซึ่งเป็นงานของมูราชาคิ ชิคิบุ ได้ศึกษาหลักคำสอนของนิกายเห็นได้ด้วยตัวเองจนมีความเชี่ยวชาญ พระลัทธิธรรมปุณทริกสูตรยังคงเป็นเนื้อหาทางวรรณกรรมและทฤษฎีวรรณกรรมสืบทอดมาจนถึงสมัยคามาคุระ ปรัชญาของนิกายเห็นได้ซึ่งวางพื้นฐานจากพระสูตร นับเป็นทฤษฎีหลักของงานวรรณกรรมในสมัยกลาง ที่รวบรวมโดยฟูจิวาระโนะซุนไซ (๑๑๑๔-๑๒๐๔) และฟูจิวาระโนะไทกะ (๑๑๖๒-๑๒๔๑) ซุนไซ

อธิบายว่าทศนะแห่งความจริงที่อธิบายไว้ในพระสูตร และคำสอน
ของนิกายเห็นได้ ในวิธีการพิจารณาสรพสิ่งด้วยจิตที่ปล่อยวางเป็น
หัวใจของการเขียนกวีที่เรียกว่า วากะ สำหรับงานแสดงบนเวทีนั้น
มีการกล่าวอ้างถึงข้อความในพระสูตรอยู่บ่อยครั้ง ทั้งในละครโนะ
และบทร้อง แม้กระทั่งเนื้อหาในพระสูตรก็นำมาเล่นเป็นเนื้อหาใน
ละครโนะ แสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของพระสูตรนี้แพร่ขยายไปใน
สังคมญี่ปุ่นในวงกว้างโดยแท้

โครงการศูนย์ไทย-ทิเบต

THAI-TIBETAN CENTRE (T.T.C.)

ความเป็นมา

ศูนย์ไทย-ทิเบตเกิดขึ้นจากการริเริ่มและรวมกลุ่มกันของชาวไทยผู้สนใจในเรื่องราวทางทิเบตศึกษาและพุทธศาสนาฝ่ายวัชรยาน โดยกลุ่มบุคคลดังกล่าวประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในหลายสาขา นักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย ข้าราชการ นักธุรกิจ นักพัฒนา ตลอดจนนักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป อนุสนธิของการก่อตั้งศูนย์ไทย-ทิเบตนี้ มีมาแต่การรณรงค์เรียกร้องให้รัฐบาลไทยดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศอย่างเป็นอิสระ ในกรณีที่องค์ทะไลลามะได้รับการปฏิเสธมิให้เดินทางเข้ามาร่วมประชุมผู้เคยได้รับรางวัลแมกไซไซที่กรุงเทพฯ ซึ่งแม้การรณรงค์เรียกร้องต่อรัฐบาลคราวนั้น จะไม่สามารถเปลี่ยนมติและท่าทีของหน่วยราชการผู้รับผิดชอบต่อเรื่องนี้ได้ แต่ก็ทำให้ได้ทราบว่า มีประชาชนคนไทยจำนวนมาก ที่ให้ความสนใจในเรื่องราวทางฝ่ายทิเบต ไม่ว่าจะเป็นในแง่ประวัติศาสตร์ อารยธรรม รวมตลอดถึงการประเพณีปฏิบัติธรรมในลัทธิฝ่ายวัชรยานและสถานะของชนชาตินี้ในปัจจุบัน โดยมีทั้งที่เริ่มต้นสนใจมาก่อนหน้านี้และเพิ่งเริ่มติดตามข่าวสารเมื่อเกิดกรณีของการรณรงค์ดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ จึงมีผู้ดำริว่า หากมีการก่อตั้งศูนย์กลางเพื่อดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับทิเบตศึกษาขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย โดยประสงค์จะให้

แหล่งรวม เพื่อการศึกษาค้นคว้า พบปะพูดคุย และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอิเบตและวชิรยาน ทั้งในหมู่คนไทยผู้สนใจด้วยกัน และกับชาวต่างประเทศที่มีความสนใจในแนวเดียวกัน ก็จะเป็นประโยชน์มิใช่น้อย จึงได้มีการประชุมเพื่อจัดตั้งและวางนโยบายของศูนย์ฯ ในวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๑ และได้ดำเนินการติดต่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อรับเป็น “คณะกรรมการที่ปรึกษาศูนย์ไทย-อิเบต” โดยในทางนิตินัย ศูนย์ฯ นี้อยู่ภายใต้สังกัดของ “มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป”

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

๑. พระคณาจารย์จันทรธรรมสมาธิวัตร

เจ้าคณะใหญ่คณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย

๒. พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์

มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป

๔. นายกรุณา กุศลาสัย

มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป

๕. ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๖. นายถาวร ลิกขโกศล

ผู้เชี่ยวชาญด้านจีนวิทยา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมสังคมของธิเบต
๒. เพื่อเสริมความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างประชาชนไทย-ธิเบต
๓. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างพุทธศาสนิกชนต่าง ๆ

กิจกรรม

- จัดศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับธิเบตศึกษาเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย
- พิมพ์เผยแพร่เอกสารเกี่ยวกับธิเบต
- จัดการบรรยาย สัมมนา
- จัดโครงการปฏิบัติธรรมระยะสั้นและระยะยาว
- ติดต่อประสานงานกับศูนย์ธิเบตในต่างประเทศ

ผู้สนใจติดต่อได้ที่

๑๑๓-๑๑๕ ถนนเฟื่องนคร (ตรงข้ามวัดราชบพิธ) กรุงเทพฯ
๑๐๒๐๐ โทร. ๒๒๕-๕๕๓๓-๕

รายการหนังสือของศูนย์ไทย-ธิเบต

๑. **อมิตาภพุทธ** ๓๐ บาท
พอล คาร์ล เขียน ส.ศิวัรักษ์ แปลและเรียบเรียง
๒. **แผ่นดินและประชากรของข้าพเจ้า** ๑๒๐ บาท
ทะไลลามะ เขียน ส.ศิวัรักษ์ แปล
๓. **ของดีจากธิเบต** ๒๐ บาท
ส.ศิวัรักษ์ เขียน
๔. **เตรียมตัวตายอย่างมีสติ** ๔๐ บาท
ส.ศิวัรักษ์ เรียบเรียง
๕. **วาทะทะไลลามะ** ๔๕ บาท
ส.ศิวัรักษ์ แปลและเรียบเรียง
๖. **มรณสติแบบธิเบต : พุทธวิธีเพื่อต้อนรับความตาย** ๕๕ บาท
เกลน เอช.มุลลิน เขียน ภัทรพร สิริกาญจน์ แปลและเรียบเรียง
๗. **ดวงใจแห่งพี่น้อง** ๒๐ บาท
ทะไลลามะ เขียน
นัทธพงศ์ แสงสุมาตรา เก็บความ
๘. **ความเข้าใจในเรื่องพระเจ้าอโศกและอโศกาวทาน** ๑๑๐ บาท
ส.ศิวัรักษ์ แปลและเรียบเรียง
๙. **ศาสตร์แห่งความเข้าใจ:** ๒๐ บาท
ปรัชญาปารมิตาสูตร ฉบับคนรุ่นใหม่
ดิช นัท ฮันท์ เขียน สงบ งามมงคล แปล

๑๐. **พืชพันธุ์แห่งความรัก** ๒๖ บาท
รวมพระราชดำรัสองค์ทะเลลามา
ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ชาญเสน แปล
๑๑. **พระสูตรธรรมแปดประการสำหรับมหาบุรุษ** ๒๕ บาท
ดิช นัท ฮันท์ เขียน สงบ งามมงคล แปล
๑๒. **สังฆกรรมปฎิภาณิกสูตร** ๑๖๐ บาท
ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ แปล
๑๓. **ชีวประวัติของมิลารปะ** ๑๒๐ บาท
ลอบซัง พี.ลาลุงปะ เขียน เซน นคร แปล
๑๔. **พิธีกรรมสำหรับพุทธศาสนิกกร่วมสมัย** ๙๙ บาท
ดิช นัท ฮันท์ เขียน ส.ศิริรักษ์ เรียบเรียง
๑๕. **ชีวประวัติของพระภิกษุณีจีน** ๖๔ บาท
พระภิกษุเปา-จาง บันทึก ลี จุง-ลี แปลอังกฤษ
ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ แปลไทย
๑๖. **การุณยธรรมและปัจเจกชน** ๒๕ บาท
ทะเลลามา เขียน พระสุรชัย มหาสิปปโป แปล
๑๗. **สว่างที่กลางใจ** ๓๕ บาท
ธรรมบรรยายจากการอบรมพุทธสาวิกา
ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ เขียน
๑๘. **เซน** ๖๐ บาท
ส.ศิริรักษ์ เรียบเรียง
๑๙. **สังฆกรรมปฎิภาณิกสูตร (ฉบับคู่มือ)** ๓๐ บาท
โยชิโร ทามูระ เขียน ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ชาญเสน แปล

๒๐. พุทธศาสนาแบบธิเบต

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ เขียน
กำหนดออกภายในเดือนตุลาคม ๒๕๓๘

หนังสือทุกรายการ สั่งซื้อได้ที่ บริษัท ส่องสยาม จำกัด
(แผนกขายตรง) เลขที่ ๑๑๓-๑๑๕ ถนนเฟื่องนคร พระนคร กทม.
๑๐๒๐๐ ธนาณัติสั่งจ่าย ปท.ราชดำเนิน ในนาม นายอรรณพ ปัทมภาส
บริการค่าส่งฟรี